

En svunden tid

Butiksskilte fra det gamle Peking

*af forskningsbibliotekar Bent Lerbæk
Pedersen, Det Kongelige Bibliotek*

I efteråret 2010 ledte denne forfatter efter nogle kinesiske papirklip i Orientalisk Samlings gamle kuriosasamling. Mellem diverse konvolutter dukkede en større kuvert op, hvor der var hæftet et notat (først seks kinesiske tegn =): ”Beijing Zhou Peichun hua fra Japan nr. 351”. Inde i kuverten lå et bleggråt hæfte på 18 blade. Bladene var fyldt med rækker af symbolignende tegninger, der var håndkolorerede. Ved de fleste af tegningerne var der skrevet en titellignende sentens med kinesiske tegn. Tegningerne var placeret som om de hang i luften og måtte være gengivelser af ældre kinesiske butiksskilte. Sådanne butiksskilte blev anvendt op til midten af 1940’erne, hvor butikernes udseende og indretning efterhånden havde ændret karakter. En digitaliseret version af hæftet kan ses på denne adresse: <http://www.kb.dk/manus/ortsam/2009/okt/orientalia/da/object57666/>

Japan nr. 351 refererer til et nummer i den ældre japanske samling, og nr. 351 omfatter en masse japanske småtryk, teaterprogrammer og billetter fra Tokyo, souvenirs fra diverse templer, amuletter, tilladelse til fotografering i et tempel i Nikko, Japan, et par geografiske kort og ubeskrevne postkort. Desuden

findes en fotobog over begravelsen af Meiji-kejseren i 1912 og nogle små mindebøger over general Nogi Maresukes (1849-1912) begravelse efter hans og hans kones selvmord som følge af Meiji-kejserens død. Blandt disse japanske kuriosa findes der kun to kinesiske enkeltbladstryk af teaterprogrammer fra december 1912 og januar-februar 1913, udover det omtalte hæfte med de håndkolorerede billeder af butiksskilte.

På en adgangsbillet til et museum, Shosoin, skatkammeret for Todai templet i Nara, var der anført navnet Mr. Eigil Rostrup og Mrs. O. Rostrup. Dette kunne tyde på, at alle delene i Japan nr. 351 har tilhørt teatermanden Egill Rostrup (1876-1940). Dette er da også rigtigt, fordi han i begyndelse af november 1913 skænkede Det Kongelige Bibliotek en samling af japanske souvenirs og teaterprogrammer, som han havde erhvervet på en netop afsluttet verdensomspændende rejse i 1912 til 1913.

Egill Rostrup startede sin 14 måneders verdensrejse den 31. maj 1912, og på denne rejse kom han bl.a. til Japan og Kina. Han var i Japan i oktober og november og i Kina i ca. halvanden måned i december 1912 og januar 1913. Fra opholdet i Kina anskaffede han tilsyneladende kun ganske få souvenirs: som tidligere nævnt et par teateropslag og hæftet med akvareller af butiksskilte.

Fra den sidste halvdel af 1800-tallet opstod der i de store kinesiske kystbyer en del butikker og atelierer, der fremstillede billeder af typiske

hverdagsscener, billeder af arbejdende folk og andre spektakulære emner såsom butiksskilte. Disse butikker og atelier havde udelukkende udlændinge som kunder, der til gengæld var meget ivrige for at købe souvenirs fra dette eksotiske land. I Beijing var der også en del butikker og atelier, der forsynede de mange turister med eftertragtede lokalt malede billeder. Et sådant atelier var ejet af en Zhou Peichun, der muligvis selv fremstillede akvareller til udlændinge, men han kunne også have ansatte til at udføre arbejdet under hans opsyn. Hvert af de

18 blade i det omtalte hæfte med gengivelser af butiksskilte har netop nederst til venstre et stempel med pålydende: 北京 周培春畫 (Beijing Zhou Peichun hua = Beijing Zhou Peichun malet). Det vides fra andre produkter, fremstillet i hans atelier, at højdepunktet for hans virke var i 1880'erne til omkring 1910. Så Egill Rostrup har formodentlig købt hæftet med butiksskiltene i Beijing under sit ophold i Kina i slutningen af 1912 eller begyndelsen af 1913. På den udekorerede forside er der med blyant i det øverste højre hjørne skrevet § 3.

Fig. 1. Fra højre til venstre. Flagstangen er for salg af officielle vogne; den lange stang med firkantede nedhang er for salg af produkter med ingefær; det røde græskar er for salg af brandevin; kvisten med røde og blå blade er for salg af plastre og salver; sadlen er for rideudstyr; skiltet med den lange beskrevne planke er for salg af smykker (juveler) (Det Kongelige Bibliotek).

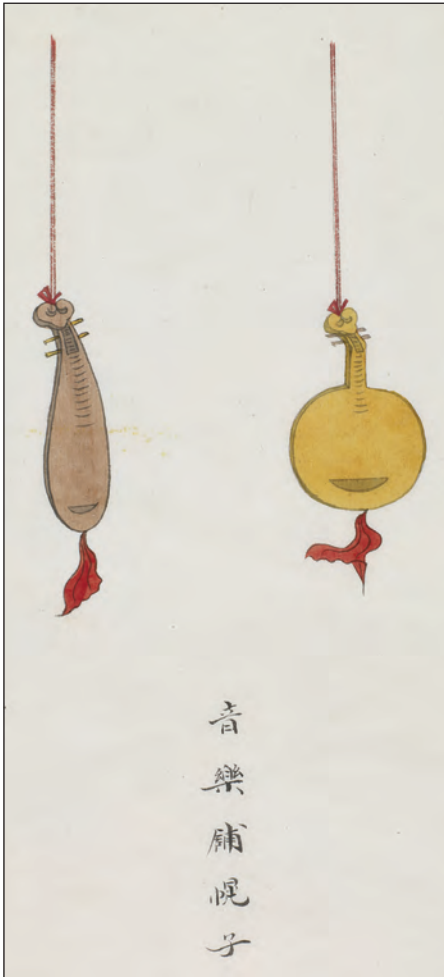

Fig. 2. To strengeinstrumenter, en pipa og en yueqin (fuldmåne-guitar), for en butik, der sælger musikinstrumenter.

Dette må hentyde til den kinesiske sølv-dollar og kunne være den pris som Egill Rostrup betalte for hæftet.

Selve værket består af 18 blade, på 26 x 35 cm, omgivet af et beigefarvet omslag og bundet sammen i et hæfte med to papirsnoede bånd placeret til højre. I Kina var det almindeligt, at

bøger læstes oppefra og nedefter fra højre mod venstre, således også i dette hæfte. Beskueren startede med at bese billederne fra højre mod venstre. Til højre for et billede eller under et billede er der med kinesiske tegn angivet en kort forklarende tekst. Undertiden kan der også være tegn på selve skiltet (fig. 1). På hver side er der fem til seks billeder, og hæftet er smykket med i alt 99 illustrationer dækkende 91 forskellige butikker, da nogle butikker er repræsenteret med mere end et billede.

De fleste illustrationer er først malet op i sorte eller brune linjer, der definerer objektets form. Dernæst er der pålagt farver, enten i form af detaljer eller som dækkende hele flader, hvorpå der ofte er lagt en slags teksturstrøger, dekorationer eller kinesiske tegn. Øverst på skiltene er der enten angivet en snor (med brun farve) eller en jernkrog med langt skaft (i sort farve). Undertiden er der yderligere angivet en øsken fornedet af jernkrogene. Nederst i venstre side på hvert blad er der et stempel i rødt med angivelse af producentens navn som omtalt tidligere. De fleste billeder er relativt enkle, såsom første illustration på blad 4 med ti omvendte skåle i sølvbronze hængende over hinanden på en snor symboliserende en butik, som sælger sølvskåle. Andre illustrationer er mere broderede i udførelsen, som det kan ses på et skilt for salg af hatte, hvor en fornem hat er afbildet på en flad planke.

Man kan opdele skiltene i fire kategorier: a) ægte genstand, der er typisk for salgsvarer, f.eks. et strengeinstrument for musikinstrumenter (fig.

Fig. 3. Tæppe rullet op om en lodret placeret stang. Tegnene fortæller: Uendelig god tæppeforretning.

2, ses på blad 17); b) kopier af genstande enten i overstørrelse eller i mindre form f. eks. tæpper (fig. 3, ses på blad 1); c) symbolske for forretningens virke, gerne i forbindelse med tjenesteydelser, f. eks. en pantelåner (fig. 4, ses på blad 4 næstsidste billede til venstre) og d) hvor kinesiske tegn angiver butikens handelsvarer f.eks. en tobakssælger (fig. 5, ses på blad

5 yderst til venstre).¹ Mange af skiltene havde nederst en rød klud hængende. Den røde farve var og er i Kina forbundet med noget lykkeligt og succes i livet. Så her ville butiksindehaverne dels vise deres egen lykke og dels give kunderne en mulighed for at ”erhverve” lykke og fremgang i livet ved at handle hos dem.

Princippet skulle skiltene udformning og udsmykning være enkel at tyde, således at beskueren ikke var i tvivl om hvilken forretning et skilt reklamerede for. Men for en dansker er det ikke altid ligetil at tyde et kinesisk skilt, da en del af skiltene hentyder til varens brug, udseende, fremstilling eller

indpakning i datidens stil. F.eks. træsåler til en kvindes sko for indsnørede fødder, hvor skiltet består af forskellige former for såler (fig. 6); salg af nudler, hvor skiltet er en sigte, der anvendes i forbindelse med fremstillingen af varen (fig. 7) eller to bundter stof, der hænger på en snor, der gengiver indpakningen for betelnødder (fig. 8). En del udlændinge,

der boede og arbejdede i Beijing i kortere eller længere tid, fik forholdsvis hurtigt lært sig betydningen af de forskellige skilte. Det siges også, at selv kinesere, der ikke boede eller var opvokset i Beijing, kunne have vanskeligheder med at tyde skiltene i begyndelsen. Nogle kilder nævner, at der fandtes op til 1000 forskellige skilte, men mange af dem var fra samme type af butikker, og man kan måske sige at der kun var omkring 200 til 250 egentlige forskellige butikker.

Det er egentlig forbavsende, at der kun var relativt få forskellige typer af skilte, men det kan dels skyldes at indehaverne af butikkerne var medlemmer

Fig. 4. Vekselerer- eller bankskilt og et pantelånerskilt. Forestiller kobbermonter hangt op på en snor (bank) og med ompakning (pantelåner).

Fig. 5. Tobaksskilt.
"Manchurisk tobak".

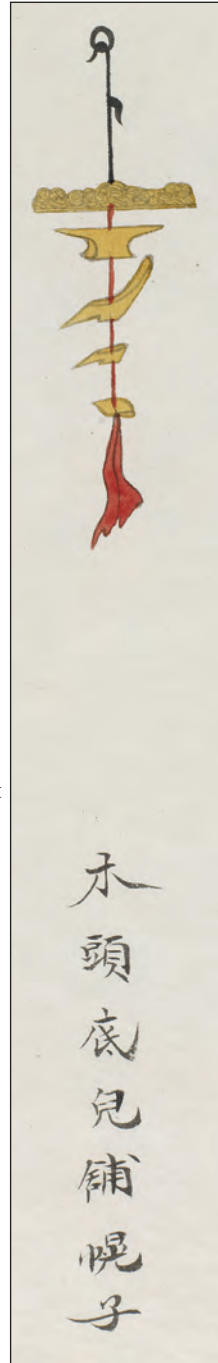
af et lav, der stillede krav for udformningen af skiltene, og dels at forretningerne selv gerne ville have, at kunderne hurtigt kunne genkende produkterne, der var til salg, fra skiltene. Også i Danmark har man tidligere haft butiksskilte (udhængsskilte), der angav forretningens virke gennem et symbol som f.eks. et sæbefad for en frisørforretning og en kringle for en bagerforretning. I dag vil de forskellige butikker helst adskille sig tydeligt fra andre butikker i samme branche og bruger derfor individuelle skilte. Desuden anvendes mange flere tegn på skiltene og meget få symboler.

De gamle kinesiske skilte viser en høj grad af specialisering i butikkernes varer, f.eks. indenfor forskellige typer af vin og søde sager. Butikker, der kun solgte vinprodukter, anvendte enten et dobbelt græskar (se fig. 1), en vinkrukke eller et stofbanner hængende på en bambusstok. Græskarret, der er formet som to forbundne kugler, blev i Kina ofte anvendt til opbevaring af væske, bl.a. vin, så af den grund kunne et hængende dobbelt græskar let forbindes med vin.

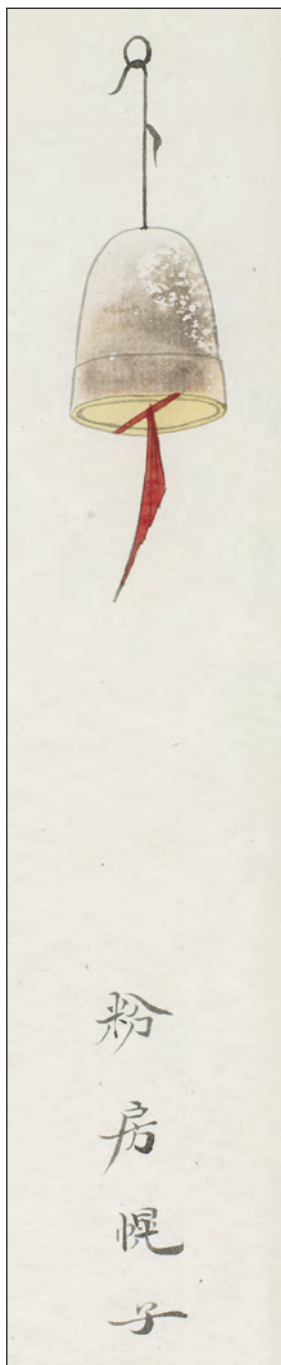
Blandt skiltene er der to former for dobbelt græskar, en i rød farve for salg af brændevin, en anden også i rød grundfarve, men med et grønt bånd og gule pletter for salg af frugt- og urtevin i medicinsk sammenhæng. Nogle butikker solgte både vin og tilhørende mad, og dem kunne man finde ved at følge skilte som viste tre forskellige udformninger: en med en ramme fra en sigte, hvor nedhængende røde bånd symboliserer ild i en ovn, et banner opdelt i tre splidser, ofte med poetiske sætninger, der henfører til den gode vin, på den midterste slip, og en træmodel af en vinbeholder (fig. 9).

Forretninger, der solgte forskellige typer af søde sager, kager, budding og boller,

Fig. 6. Skilt, der viser fire forskellige former for søder til kvinders indsnørede fødder.

havde hver deres egne skilte. Skiltet for salg af sød risbudding (eller søde riskager) består af en snor med fem objekter hængende over hinanden. Øverst ses en flad plade i form af en flagermus (kinesisk symbol for lykke, da tegnet for lykke fu udtales ligesom tegnet for flagermus), nederst en lotusblomst (symbol for renhed = lotusplanter vokser fine og klare i mudret vand) og mellem dem ses tre runde forme, der anvendes i fremstillingen af risbud-

Fig. 7. Sigte, der anvendes for at drane vand fra nudler, opbængt omvendt.

dingen (fig. 10). Butikker, der solgte konditorkager, havde mange slags skilte, men i dette hæfte ses to typer: En med fire flade bronzestykker dekoreret med skyformationer og en anden, også bestående af fire bronzeplader, med symboler på "lykke og god fremtid (= Fuyuan shanqing)" – en flagermus (fu), en fersken (yuan), en vifte (shan) og en klangsten (qing) (fig. 11).

Fig. 8. To betel-nød-indpakninger opbængt under hinanden.

Fig. 9. Tre typer af skilte for butikker, der solgte mad og vin.

Som så mange andre steder i verden var penge vigtigt for opretholdelsen af et anstændigt liv, så derfor kunne man også se forskellige typer af forretninger for pengemidler. Der var den rene vare, en guldbutik, der solgte guldbar-

rer med et fint ornamenteret firkantet skilt, dels med tegn om guldsalg og dels med et billede af et stykke bladguld. Så var der banken eller veksellereren, som reklamerede med en model af en rulle kobbermønter ophængt under en hat

Fig. 10. Skilt for salg af sød risbudding eller søde riskager.

(se fig. 4). I det gamle Kina var kobbermønterne præget med et hul i midten, så man kunne samle f.eks. 100 mønter svarende til en sølvbarre på en snor. I sidste ende var der så pantelåneren, som nogle måtte ty til i trængte tider. Skiltet var ligesom for banker en ophængt rulle mønter, men med en tykkere rulle og gerne selv ophængt fra en stang med et dragehoved. Dragen i Kina var et lykkesymbol, da det blev forbundet med frugtbarhed og fremgang i livet. Man troede, at dragen lå i dvale om vinteren på bunden af havet og om foråret steg dragen op af vandet for at flyve rundt på himlen. Ved denne opstigning mente man, at dragen styrede den livgivende nedbør, og at når man så den på himlen, ville man få et godt

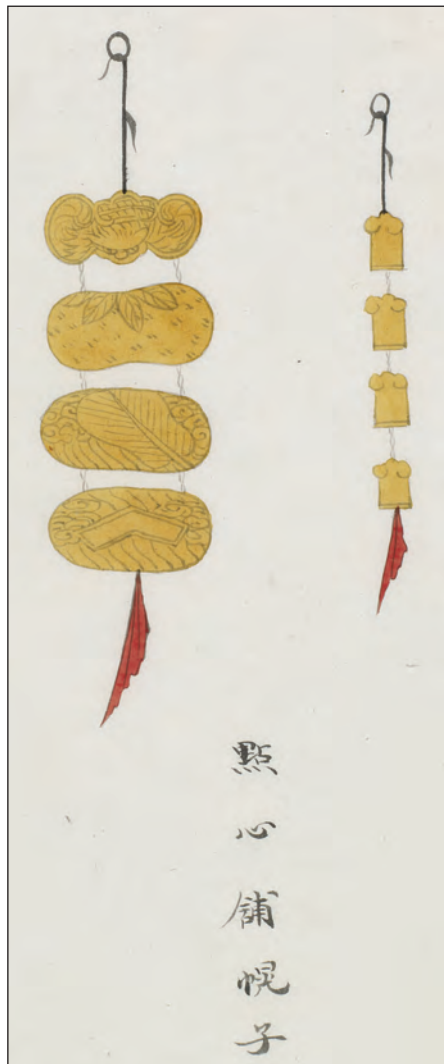

Fig. 11. To typer af skilte for salg af konditorkager.

liv. Så måske havde pantelåneren dette i tankerne ved at bruge dragehovedet på sit skilteophæng: dvs. ved at pante ting kunne man få mulighed for at skabe sig en gunstig fremgang.

Nogle professioner havde vanskeligt med at illustrere deres virke gennem symboler eller rigtige genstande,

så de anvendte dels tegn alene eller med symbolangivelser. En jordemoder anvendte et fladt stykke træ med kinesiske tegn for hendes familienavn og jordemoder-professionen.² Man kunne også antyde ens virke mere indirekte som f.eks. på skilte for forretning, der solgte papirmodeller af tøj og dagligdags genstande, som var beregnet til at afbrænde i forbindelse med en begravelse. Kineserne troede, at man havde et efterliv, og dette skulle gerne være godt og rigt, så ved afbrænding af ting mente man, at disse genstande blev knyttet til den

Fig. 12. Skilt for forretninger, der solgte papirmodeller af ting til offerbrændinger ved begravelser.

afdødes efterliv. Skiltet for denne type af butikker bestod af et aflangt banner med tegn i hvide cirkler på en rød baggrund med en sort kant. Tegnene antydede, at der eksisterede mere end en jordisk affære (fig. 12). Den røde farve angiver lykke, hvid betyder sorg, og sort begyndelse af nyt liv.

Skiltene var beregnet til at hænge ud fra eller ud foran butikkernes facader enten på en stok, der ragede skråt ud fra butikkens mur eller hang ned fra en stang, der var monteret vandret ud fra muren. Man ser kun den slags skilte i de nordkinesiske byer, da gaderne her for det meste var brede, i modsætning til det centrale og sydlige Kina, hvor gaderne var smalle. Dette bevirkede, at skilte i det centrale og sydlige Kina enten havde bannere af stof eller træplader anbragt direkte på butikkens facade og i bedste fald lidt ud fra facaden eller under tagskægget. De udhængende skilte i de nordkinesiske butikker havde til gengæld den fordel, at de kunne ses fra en stor afstand, da de hang ned frit i luften (fig. 13).

I Republikkens tid (1912-1949) begyndte skiltene at være udsat for en form for modernisering, enten gennem rene forbud eller som skatteobjekt. Under den nordkinesiske krigsherre Zhang Zuolin (1875-1928) blev de udhængende butiksskilte forbudt i Shenyang.

Zhang Zuolin var på mange måder interesseret i at modernisere Kina efter vestlig og japansk forbillede. Blandt andet ønskede han at fremme brugen af biler, så han lod også de gamle byporte og mure nedrive, så der

Fig. 13. Facade og nedhængende skilte for en butik i Beijing, der solgte mad og vin. Butikken, der delvis er synlig til højre, har et skilt for salg af karter (på blad 4, tredje fra venstre, er dette skilt gengivet). Foto optaget for 1920 af Donald Mennie, der boede i Kina i årene 1899 til 1941.

var mere plads for den moderne trafik. I Beijing blev der indført skat på de frit hængende skilte i 1931. Med sådanne tiltag var skiltenes videre levetid meget kort.

Hvordan så en kinesisk butik ud i sen kejserlig tid og Republikkens tid (ca. 1800 til ca. 1949) i det nordlige Kina? Først og fremmest var der ingen udstillingsvinduer, og

Fig. 14. Butik med høj front i Nanxi jie gaden, Beijing. Optaget af maj 1933 af J. Prip-Møller. Butikken fremstillede og solgte papirmodeller af genstande til afbrænding ved begravelser. Bemærk nederst til højre en model af en bærestol (Det Kongelige Bibliotek).

dernæst var facaderne rigt udsmykket. En af grundene til, at der ikke var noget udstillingsvindue, var, at man ikke havde noget vinduesglas i Kina før 1900. I stedet for glas brugte man papir lagt på bagsiden af fint dekorerede vinduesprosser. En anden grund kan findes i klimaforholdene i det nordlige Kina, hvor man har meget kolde vintre og hede somre. For at holde på varmen om vinteren og for at holde rummene kølige om sommeren havde man små vinduer, så rigtige udstillingsvinduer var ikke eftertragtede. I 1930'erne og 1940'erne fik en del butikker dog vinduer med glas, men et egentlig udstillingsvindue var stadigvæk sjældent. Til gengæld blev

facaden meget ofte ganske rigt udsmykket med udskæringer af forskellig art. Ud over dette så man også, at facaden var blevet forlænget i højden, således at facaden var meget højere end selve butikkens rum (fig. 14).³ Nogle butiksfacader kunne desuden være smykket af meget høje søjler, der ragede godt op i gadebilledet (fig. 15). Dette har altid mindet forfatteren om amerikanske byer fra "Det vilde Vesten", som beskues i amerikanske cowboyfilm, hvor man ofte ser en gade flankeret af butikker med meget høje lodrette facader sat op mod mere beskedne og små bygninger.

Der findes ingen egentlig litteratur om kinesiske butikker, og kun ganske få fotografer har taget billeder indenfor i de kinesiske butikker. Nogle få farvelagte tegninger og akvareller fra 1800- og 1900-tallet viser det indre af butikker, men det er for det meste i forbindelse med salg af porcelæn, hvor butiks billedet indgår i en illustrationsserie om porcelænsfremstilling. Dog er der især en tysk fotograf, Hedda Morrison (født Hedda Hammer, 1908-1991), som fokuserede på bybilleder og blandt hendes fotografier er der mange af butikker, både ude som inde.⁴ Disse billeder beretter visuelt en del om kinesiske butikker i Republikkens periode i Kina. Dog kan de ikke vise de farver, der blev anvendt på butikkernes facader og deres skilte, og derfor er det enestående, at vi fra souvenirproduktionen har farvelagte eksempler på datidens kinesiske skilte.⁵ Hvad angår farverne på forretningernes facader, kan vi stadigvæk se på de ganske få gamle butikker, der har overlevet til i dag.⁶

Fig. 15. *Anding men gaden i Beijing i fugleperspektiv sandsynligvis fra 1910'erne. Bemærk butikken med høje dekorative søjler på facaden på den højre side af gaden.*

Fra fotografierne af butikernes indre, taget af Hedda Morrison, kan man se, at nogle butikker ikke alene solgte varer, men også foretog hele eller dele af fremstillingen af f.eks. smykker, sølvskåle, lamper, wienerbrød og lign. Nogle af illustrationsteksterne i hæftet indeholder desuden to tegn, zuofang, der hentyder til en egentlig produktion. Andre butikker fik måske dele af det færdige produkt leveret, hvor så sammensætningen blev foretaget i butikken, såsom garnbutikker⁷ og spejlbutikker.⁸ Antikvitetsforhandlere reparerede deres varer i butikker, og i butikker der monterede malerier og kalligraferede tekster på ruller, kunne man også overvåge processen. I andre butikker ompakkes produkterne fra store pakker til mindre æsker og dele, som i forbindelse med salg af tobak til piber, farver, mel og bambusskud.

Det indre af en butik var som

regel et stort rum, der dog godt kunne være opdelt i mindre afdelinger af egentlige butiksskranker eller af skærme. Nogle butikker arrangerede deres varer i afdelinger, så man kunne gå ind i mellem dem og vælge det, man ønskede. Andre butikker havde borde eller skabe langs væggene med de udstillede varer, hvor så salgspersonalet sad ved et lille bord i lokalet og holdt øje med hvad kunderne foretog sig. I forretninger, hvor man producerede varerne selv, havde man gerne en afdeling med varerne og en afdeling for produktionen, men det kunne undertiden være vanskelig at skelne mellem fremstilling og salg. I en butik, der klæbede billeder og skrifter på ruller, var det ofte interessant for kunderne at se dele af processen, så de kunne føle sig mere kvalificerede til at komme med ønsker til netop deres bestilling (fig. 16). I forretninger, atelier om man vil, hvor man kunne få malet sit portræt eller

Fig. 16. Et skilt for opklabning og indramning af billedruller ("Atelieret for forskønnelse af gamle ting") og et skilt for en fotograf.

taget et portrætfoto, var det ligeledes muligt et se processen.

Udsmykningen af det indre i butikkerne varierede også efter produkterne. I butikker, hvor man havde en decideret produktion, var udsmykningen gerne enkel, mens i forretninger, hvor produktionen ikke var så pladskrævende og beskidt, så man gerne fint udsmykkede paneler, skabe og borde som i f.eks. butikker med fremstilling og salg af hatte, sko, lamper, glasperler

og skræddersyet tøj.⁹ I butikker, hvor man ligefrem ville prale af varerne, så man endog meget fine udsmykninger på vægpaneler, hylder og skabe, såsom i juvelerbutikker. Dog kunne man åbenbart finde butikker, hvor man ikke rigtig gik op i udsmykning og renhed. Juliet Bredon har berettet om livet i Beijing i 1920'erne og 1930'erne, og hun nævner, at de bedste køb ikke nødvendigvis blev gjort i fine og rene butikker.¹⁰ Hun nævner også, at butikker, der lå i en fleretagers ejendom, fandtes på gadeplan, mens de øvre etager i bygningen var udlejet til tandlæger, fotografer, barberer og tehuse.

Butikker i Kina havde ikke monopol på salg af dagligdagsvarer og tjenesteydelser. Man kunne også betjenes af gadesælgere, der enten havde en bod (fig. 17) eller som gik rundt og reklamerede med deres varer eller beskæftigelse. Atelier som Zhou Peichun fremstillede også akvareller som afbillede sådanne gadesælgere og andre folk på gaden, bl.a. munke, soldater og tiggere, til salg for udlændinge. Det Kongelige Bibliotek har også sådanne akvareller samlet i tre albummer med "Chinesiske Haandværkere", formodentlig udført i det sydlige Kina, da to af albummerne er signeret af en kantonesiske illustratør ved navn Yu-qua (fig. 18).

Kejserne i Kina levede et liv fjernt fra den almindelige befolkning og vidste ikke meget om folks livsbetingelser og hverdag. Kejser Qianlong (1711-1799) bestemte, at han ville have genskabt en bygade fra Suzhou i det

Fig. 17. Gadesalg fra boder i Beijing. Postkort fra 1920'erne (Det Kongelige Bibliotek).

sydlige Kina i Sommerpaladset i Beijing. Gaden blev opført med butikker, atelierer, restauranter og værksteder langs en sø, som skulle illudere et vandstrøg i Suzhou. Gaden blev ca. 300 lang med mere end 60 butikker og restauranter. Her kunne kejseren og hans familie lege, at de var til stede i en rigtig by, gøre indkøb, spise på restaurant og blive underholdt.

Alt personale i bydelen var ansatte ved kejserhoffet: fra eunukker til kokke. I 1860 blev Sommerpaladset

med sin bygade brændt ned af engelske og franske tropper. Denne gade er nu blevet genopført og åbnet for publikum i 1990. Her kan man få en lille forestilling om hvordan en butiksgade har set ud i den sene del af den kinesiske kejsertid. Selvom gaden oprindeligt ikke havde en nordlig by som forbillede, har butikkerne facader og udhængende gadeskilte som fra det gamle Beijing og andre nordkinesiske byer. Her kan man så få lidt af et tidsbillede af butikkernes facader og deres skilte.¹¹

Noter

- 1 I en fin artikel om kinesiske butiksskilte nævnes de fire kategorier: Shop Signs and Visual Culture in Republican Beijing af Feng Yi. *European Journal of East Asian Studies* 6, 1 (2007) pp. 117-120.
- 2 I hæftet på blad 7, nummer tre fra højre.
- 3 Fra gaden Nanxi jie i Beijing, fotograferet af arkitekten og missionæren J. Prip-Møl-

- ler i maj 1933. Bemærk i øvrigt, at der ikke rigtigt er nogle udhængende butiksskilte tilbage. Dette skyldes sikkert, at indehaveren ikke ville betale skat for skiltene.
- 4 Hedda Morrisons billeder er nu opbevaret i Harvard-Yenching Library og kan ses på internettet på <http://hcl.harvard.edu/libraries/harvard-yenching/collections/>

Fig. 18. "En som vaxler sol". For enden af arbejdsbordet ses sælgerens reklamestang, hvorpå der er op-hængt bundter af mønter. (Det Kongelige Bibliotek).

morrison/

- 5 Der findes i Japan på Tenri Museet en samling af mere end 100 butiksskilte fra Beijing indkøbt i slutningen af 1939. Dette er den største kendte samling af kinesiske butiksskilte, og så vidt vides findes der kun ganske få skilte i kinesiske museer og andre steder i verden.
- 6 Et katalog fra Tenri Gallery gengiver 50 af deres butiksskilte fra Beijing i farvefoto. *Tenri Gyarari*, no. 100, 1995, s. 26-48: Peking no kanban.
- 7 Skilt på en garnbutik ses på blad 7, figur i midten.
- 8 Skilt for en butik, der sælger spejle til op-hæng findes på blad 14, anden fra venstre.
- 9 Skrædderskilt, på blad 3, fjerde figur fra højre (sorte skilt med tegn; dragten ved siden af er for en butik, der sælger gen-brugstøj).
- 10 *Peking: A historical and intimate description of its places of interest* by Juliet Bredon. Shanghai: Kelly and Walsh, 1931, pp. 444-445.
- 11 Billeder fra Suzhou gaden kan ses i: *Shop Signs of Imperial China* af Wang Shucun. Beijing : Foreign Language Press, 2006 s. 10, 24, 83, 106, 121 og 144.